

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Las dugas políticas, per Lluís Via.—Quecóom sobre la revisió, per A. Pla y Armengol.—La guerra, per Geroni Zannó.—L'antich Carnaval de Barcelona, per Sebastià Junyent.—Carta, per F. Pujolá y Vallés.—La reencarnació de Torquemada, per Arnau Martínez y Serriñá.—Teatres, per Emili Tintorer.—Els «antis», per Jaume Aymá y Ayala.—Religió y distressesas, per Rafel Vallés y Roderich.—Destrucció, per Lluís Salvador y Sarrá.—Els autonomistas de «Catalunya Federal».—Novas.

FOLLETÍ:

LES DISPERSES, per Joan Maragall —Plech 9

MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Plech 29.

LAS DUGAS POLÍTICAS

Vaig a insistir en el tema, tantas vegadas tractat en aquestas planas, de la revisió de las Bases de Manresa, y ho faig ab el desitj de no haverhi d'insistir tan sovint y, a ésser possible, de no haverhi d'insistir més. Desde las columnas d'un apreciat y antich confrere, hi ha hagut qui ha intentat refutar lo que jo deya en mon article *Siguem nosaltres mateixos*, publicat en el número 206 d'aquest periòdich. Mon antagonista nega lo que jo afirmava, això es, qu'en el programa catalanista hi hagi «cláusulas inútils que barran la entrada a molts catalans de bona

voluntat,» y demostra no haverse fet càrrech del esperit de mon article quan diu: «Els motius que avuy s'alegan pera la revisió y modificació de nostras Bases pera que puguin entrar elements de la esquerra, podrán alegrarse demà pera que n'entrin de la dreta: tant de dret hi tindran els federals com els catalanistas.» Francament, això no val la pena de contestarho. Però afegeix que «el Catalanisme no té preferencias per niñgü...» y això es precisament lo que jo deya: que'l Catalanisme no té ni deu tenir preferencias, y que no deu fer concessions com ara fa més o menys explicitament. Demanava, donchs, que's tregués de nostre programa tot allò que a concessió pot assemblarse, tot allò que té caràcter accidental; y no ho demanava pera donar ocasió a que's fes la dreta y la esquerra en nostre camp, sinó precisament pera evitar dintre d'ell las lluytas xorcas a que aytals extrems solen donar lloch. Bé es cert que usant de *clixés* al us ens dihem de la dreta o de la esquerra segons nostras particulars creencias: però lo que cal no es fer bandos, sinó verdadera democracia trencant els falsos motllos polítichs, els atavismes funests y antihumans que fan dels pobles no un conjunt de individus lliures, sinó unas quantas masses fanáticas y delirants.

Ara bé: si nostras Bases no's modifcan

com més aviat millor en el sentit de suprimir tot lo que pugui semblar una concessió a las ideas conservadoras en detriment de las progressivas; si no's vol treure tot lo que avuy en realitat hi es inútil, la esquerra y la dreta, sempre latents en tota societat defectuosa com són las presents societats, se revelarán en nostre camp, y qui hi haurà donat lloch seràn els que, volent unir, divideixen empenyantse en mantenir clàusulas que avuy dia no tenen rahó d'ésser, per poch prácticas y per perillosas. Nosaltres, suprimintlas, volèm unir a tots els catalans en una aspiració única que cab en un programa tant més gran com més senzill; y aixis podriam arribar a anorrearla aqueixa politica de bandos tan impropia dels paisos democràtics, tan arrelada en cambi en els paisos quin jou sufrim y quins vicis combatèm.

«Els catalanistas no fem cap de las politicas que veyèm en aquesta Cambra» deya dias enrera l'Albert Rusiñol a Madrid, al Congrés dels diputats.

Si hem convingut en que'l Catalanisme es un moviment polítich, també hem convingut, sobre tot, en qu'es eminentment social. Donchs bé: hauriam de tenir sempre en compté aquesta frase aforística: «A tal societat, tal politica.»

A las societats d'ànima momificada, basadas en la forsa y en l'absolutisme, eternament discolas, negatives, fanàticas y esclavàs de dogmas, las hi cal la politica centralista, la que acobla'ls homes en masses y els atia uns contra altres per qüestions de conciencia individual, talment com kabilas africanas; las hi cal la politica de la eterna disputa, dels eternals partits religiosos y anti-religiosos, negres y vermells, de la dreta y de la esquerra, dels *whigs* y dels *torys*, dels lliberals y dels *retrogrados*: politica que per atavisme encara subsisteix en pobles que's diuen lliures com Inglaterra.

A las societats democràticas, fundament humanas, que tenen concepte clar de la vida y saben viurela dignament; a las societats verament positivistas com la catalana de la Edat Mitja y com la catalanista d'avuy, las hi cal la politica autonomista, la politica práctica del «cadascú per cadascú, y tots pera estimarse com a homes»: politica humana de la que'n trobèm exemples en els

antichs gremis catalans; politica basada en la naturalesa, fomentadora de la vida, armònica, generosa, ampla, que destruheix abstraccions y banderías, que inutilisa'ls falsos dogmas, que no permet que l'home sia absorbit per las masses brutals, y que per tant deslliura al poble del esclavatge y del fanatisme.

Aquesta es la politica que'ns correspòn y a que aspirèm en contraposició a la embrutidora politica centralista que patim. Si el Catalanisme no fes triomfar la politica que li es propia, a despit de tots els ressabis barbres de que adoleix encara la societat nostra, y dels vicis que li han sigut empeltats, no realisaria pas la seva missió.

Per això en mon repetit article, fidel als ideals de JOVENTUT y a son esperit d'ampla autonomia, que li fa sustentar sempre ab independencia son lleal sentir y manifestarse sempre *ella mateixa*, combatia als sectarismes del cantó que's vulguin, y procurava desterrar del camp catalanista tot exclusivisme y tota banderia. Sento que hi hagi qui no ho ha entés o no ho ha volgut entendre. En las Bases de Manresa, si quelcòm hi sobra, es precisament lo que ve influhit per aqueixa politica falsa y d'importació estranya que'ls bons catalanistas combaten, y qu'en tan vergonyós estancament té al Estat espanyol. Mon antagonista diu que siguèm *sempre iguals*: jo repeteixo que siguèm *nosaltres mateixos*, mes sense petrificarnos. L'evolucionar es viure, y qui viu pot aprendre, treures els vicis contrets y perfeccionar la propia personalitat.

No accepto, donchs, la lliçó que se m'ha volgut donar en aquesta qüestió que sens dubte mon antagonista no ha profundisat degudament. Certas qüestions s'han de capir bé avans de posarhi la ploma, porque qui en ellas no hi veu clar, es natural que cregui veure visions.

LLUÍS VÍA

QUELCÓM SOBRE LA REVISIÓ

Fa un quant temps que's ve parlant entre'ls catalanistas de la conveniencia o no conveniencia de revisar els acorts de las Assambleas, y sembla que ab això s'hi vol lligar l'intent de divisió en dreta y esquerra del moviment nacionalista.

No hi ha pas dubte que las constitucions dels pobles y els programes dels partits populars han d'evolucionar segons el sentir y pensar de las colectivitats que regeixen, si's vol que'ls programas aprofitin per alguna cosa; però si cap programa hi ha qu'hagi de procurar fins al extrèm possible acomodarse al pensar popular, es el dels moviments nacionalistas. Jo crech que això es fàcil si aytals programas se concretan a ésser nacionals y no són, com no deuen ésser, polítichs.

Un moviment nacionalista deu procurar educar políticament a la gentada, agermanarla y ensenyar-li el respecte y apreci mutu entre totas las manifestacions nacionals y entre tots els individus, y es clar que això sols ho lograrà no essent polítich y contenint totas las manifestacions politicas en son si, fent que's coneguïn els diferents individus y que's tractin; y dich això, y fins hi dono importancia, porque he vist catòlich partidari de cremar a tots els hereiges, y m'ha tractat a mi que diuen que ho soch, y no'm cremaria, y'm respecta y fins m'estima. La massa, que avuy es molt nombrosa, ne té un concepte equivocacat dels que pensan diferent, dels que són *del altre cantó*, y per això serà obra d'educació politica el fer que's tractin els uns ab els altres, que's coneguïn, y vegin la equivocació y fins potser arribin a estimar-se'ls del un cantó y els del altre. Per això crech funesta la divisió del catalanisme; no tardariam gayre a veure renaixen rancunias entre individus y colectivitats que avuy ja hem lograt agermanar.

Però hi ha més. Una nació no és pas un conjunt d'homes que pensan igual y volen una mateixa constitució politica. La nació es una colectivitat una y varia; una en lo que la caracteriza, en lo que li dona fesomia—llengua y tradicions comunes en historia y literatura segons Riples, y además, segons altres, usos y costums,—y varia en las creencias, aptituds, ideas dels diferents individus y de las

diferentas agrupacions científicas, artísticas, econòmicas y politicas, y totas aquestas varietats deu contindre'las en son si el moviment nacionalista. Jo no m'he pas d'esforsar en demostrar que aquèixas varietats existeixen en la nostra Catalunya, però lo que cal predicar molt, porque sovint s'oblida, es que aquestas varietats s'han de respectar y estimar, porque són necessaries, porque són indispensables pera cumplir las diferentas manifestacions nacionals, porque proban la virilitat de la rassa y són garantia pera las adaptacions futuras. Poble que sols concebeix una religió, que sols sent un ideal, poble uniformisat, es poble inadaptable, es poble mort aixis que'l medi cambihi. Un bon exemple'n ofereix la Espanya baix la hegemonia castellana. Forta y respectada y cumplint una missió ben difícil la veyem en els primers temps de la colonisació americana. La filla predilecta de Roma ensenyà o imposà sa religió al nou món: mes l'ideal religiós ha fet son temps, la Espanya castellana, mancada d'altres ideals, ha esdevingut incapassa de produhir altras manifestacions apropiadas a llas maneres d'ésser actuals, y la Espanya castellana ha mort.

No crech pas que se'n dubti de la utilitat de que una nacionalitat ofereixi manifestacions diverses; com es de creure que las manifestacions atávicas y nocivas desapareixeràn quan un nou estat social las fassi innecessaries, y moriran com mor l'orgue condemnat a la inacció. Eduquem ab amor, y lo bell y fort arrearà lo lleig y feble. Mentres tant, respectem las diferentas manifestacions nacionals.

Donchs la *Unió Catalanista*, que de fet respecta totas las maneres d'ésser dels catalans, de dret en lo estatuhit no ho fas pas aixis, y es porque'l programa de la *Unió* no es pas solsament nacionalista, sinó qu'es polítich també. Al estatuhir una fórmula politica's contradiuen las demés, y això fa que molts a qui no agradan las fórmulas politicas acordadas no juntin son esforç al nostre, y que altres que anem y volèm anar ab la *Unió* no estiguem disposats a suscriure ni a fernes nostres els acorts de totas las Assambleas.

La *Unió Catalanista*, en l'ultim manifest de la Junta Permanent, expressa ben bé aquest desitj. Com a entitat nacionalista qu'es, deu

contindre en son si totes las manifestacions normals de nostra terra, dèu ésser la escola d'educació política que necessitem, dèu ésser qui ha de mantindre la germanor y la unitat d'esfors entre'ls catalans, y això no ho lograrem que no's tregui del programa de la *Unió* tot lo que no sigui essencialment nacional, que no's tregui tot lo polítich y com a tal circumstancial. Cal que la indiferencia que s'ha mostrat fins ara envers las formas de govern se manifesti d'aquí endavant per tots els extrems polítichs qu'avuy se definixen en un altre sentit, y deixar en llibertat complerta als catalans pera predicar avuy y sempre totes las ideas y totes las fórmulas que puguin influir en la marxa del poble.

Y això ferho no per concessió a ningú, sinó porque un programa nacionalista dèu acoblar totes las manifestacions nacionals ab igual amor, y tots tenim dret a trobarnoshi bé y sense abdicacions, y porque'l nacionalisme sols dèu dogmatizar en lo que constitueix el fonament de la nacionalitat y jamay en fórmulas polítichs.

No cal dir que per això s'ha d'anar a la revisió dels acorts. Aquesta revisió s'imposa pel sol fet de demanarla una bona part de catalanistas que si som minoria, no crech que cap catalanista deixi de respectarlo'l dret de las minorias a exposar y defensar lo que's creu convenient pera la bona marxa de nostra causa. Y tinguis en compte que ja fem una concessió de bon comensament. No exigim que's tregui de nostre programa lo que'ns sembla que no hi està bé, com crech jo que hi tindriam dret: demanem tan sols que's revisi, y s'acordará lo que més convenient se cregui per la majoria. Majoria! Fórmula política, y de las més gastadas y absurdas!

Però es qu'encara crech que s'ha de tindre en compte un'altra cosa y recordar que *Occasio praeceps*, com deya Hipòcrates. No n'estem de ben educats políticament, y si el no fer una cosa de justícia reporta perjudicis a nostra causa, donant lloch a divisions qu'han d'ésser funestas, vegis la responsabilitat gran que's contràu ab Catalunya.

Res s'hi oposa, y fins avuy no s'ha manifestat cap perill. Donchs anem a la revisió y simplifiquem, enrobustim lo que'ns uneix, y deixem de banda lo que'ns separa; no fem

política, y ben units en l'amor a Catalunya, trevallèm pera reivindicar sos drets y ferla altra volta'l poble més lliure del món.

A. PLA Y ARMENGOL

LA GUERRA

Com si els darrers anys del segle XIX y els primers del XX no haguessin sigut prou propicis al deu Mars, l'any 1904 comensa ab una guerra terrible, de resultats incalculables pera la constitució dels pobles, però de seriosos perjudicis pera la causa de la civilització y la humanitat.

La Russia, el colós militar d'Europa, ha topat ab aquell punt minúscul vorà de la Xina que s'anomena Imperi del Japó. La guerra xino-japonesa de 1895-96 havia deixat un caliu d'odis y rancúnies entre'ls vells estats europeus y la moderna Anglaterra asiática. Aquesta potencia vencedora, s'va veure deturada, en sa marxa triomfal, per Russia, Alemanya y Fransa; de sas conquestas en la Xina solsament conserva l'illa de Formosa. En cambi l'imperi rus ocupà l'any 1900 (ab motiu de la guerra dels boxers) la Mandxuria... y encara la reté. Aytal qüestió y l'afany d'expansió de la rassa japonesa a Corea han sigut las causas de la guerra. Las primeras canonadas han ressonat ja en el Mar Groch; l'exèrcit del Japó ha comensat a estendres per Corea.

El Japó, pera nosaltres occidentals, es quasi bé una nació desconeguda. Els pintors y la Sada Yacco són las solas manifestacions artísticas que'n coneixem. Com tots els pobles asiàtics, sabem però que sos diplomàtics són astuts, falsos y enganyadors, sos guerrers ferotges, sos sentiments innobles. Saben fingir maravellosament lo que no senten, saben dissimular sota la disfressa impassible d'un rostre sense expressió, tota mena de desitjos y de passions. El japonés, com el mongol, com el xinó, com l'indià, com el tibetà, com el persa, com tots els fills de la immensa Asia, menyspreua al europeu y el detesta. El proverbi *le engañan como á un chino*, es un dels disbarats més grossos que han dit els castellans.

Donchs imaginemnos avuy el poble japonés, per naturalesa soperb y conqueridor (la seva historia es ben distinta de la de Xina),

possehint els enginys de matar que posseheix la vella Europa; ajuntèm a son esperit asiàtic, fals y crudel, un exèrcit calcat sobre l'alemany y una esquadra calcada sobre la d'Anglaterra; imaginemlo possehint generals, almiralls, homes d'estat a la moderna, diners y entusiasme. ¿Ahont podria durlo una victòria complerta y absoluta? ¿No tornaria l'Àsia, deixondida per la guerrera veu del Japó, a caure com un mar irresistible sobre la Europa, a renovar las èpicas gestas dels tàrtars, a assolar de nou la Rússia, la Polònia, la Hungaria?

El vernís de civilització que'l Japó ostenta ¿no cauria a terra ab una gran victòria? ¿No rebrotaria'l vell guerrier del Nippon, ab son sabre corvo, sa disfressa de monstre, son posat de *fantoche* espanta-criatures, sa inflexibilitat devant del vensut y del feble, des-sota'l seriós diplomàtic a la moderna, des-sota'l sever feld-mariscal a l'alemanya? ¿No creuen els lectors que la pseudo-civilització que'l Japó posseheix d'alguns anys ensà, es tan sols un medi de vence a la Europa ab sas mateixas armas?

La Rússia representa, donchs, l'esforç de la Europa pera deturar el perill asiàtic, tot y no tenint caràcter de justícia en l'actual conflicte.

La Rússia es la nació del despotisme. Els russos pensadors odian el sistema autocràtic que'ls dompta; fins s'han fet per russos (en periòdichs estrangers, naturalment) manifestacions favorables al triomf del Japó. El soldat rus recorda encara'l soldat d'Ivan el Terrible y Pere'l Gran. Sas crudeltats a la Mandxuria tots las recordèm. Llegintlas, venen a la memoria las terribles devastacions de Suecia, de Polònia, d'Hungaria; las matansas colossals de Varsovia y de Budapesth. Es el monstre, com deya Michelet, de innombrables tentàculs que tot ho xucla. Nació quasi bé asiàtica en el segle XVII, Pere'l Gran la fa entrar a forsa de càstichs dins del concert europeu. Alashoras comensa la vera política russa. Suechs, polachs, tàrtars, turchs, siberians, armenis, rumans van cayent poch a poch a las grapas del ós moskowitza. La Rússia s'engrandeix territorialment d'una manera faulosa.

¿Y per dintre? *Tot es fum a Rússia*, ha dit Turgeneff. La gran closca que envolta'l món

rus no tanca res en son si. Els russos conscients hi viuen a disgust. Gogol, Tolstoy, Turgeneff, Gorki, els grans artistes y els grans pensadors, cridan contra l'ordre de cosas que'ls oprimeix y esclavitza. Tan sols el fanàtic Dostoyevski (ab tot y haver tastat el presidi siberià) canta las glorias de la *Santa Rússia*.

En l'esperit autocràtic que governa la Rússia, el poder militar ho es tot, coincidint en aquest punt els autoritaris moskovitas y els nacionalistas francesos. Y no obstant, la Rússia, nació guerrera per excelencia, no ha possehit grans generals. Fransa ha tingut del segle XVII ensà un princep de Condé, un vescomte de Turenne; uns generals en temps de la primera República, del Consulat y del primer Imperi, que han sigut l'admiració del món, deixant de banda a Napoleó I. Prússia ha tingut un Frederich II, un comte de Moltke. Àustria ha vist devant de sos exèrcits a Waldstein, al princep Eugeni de Savoia, al arxiduch Carles de Habsburg. Suecia ha tingut un rey Gustau Adolf, un rey Carles XII. Anglaterra un duch de Marlborough, un lord Wellington.

¿Y Rússia? Llevat d'en Souwarow, l'hèroe de las guerras d'Italia, els generals russos han vensut sempre a forsa de fer matar homes. Ab nacions fortas no han sigut afortunats. Frederich II de Prússia comparava la estrategia russa (ab motiu d'una guerra ab Turquia) ab el trevall d'un borni que vol pegar a un cech. En la darrera guerra d'Orient, de poch se'n va anar que'ls turchs no guanyessin. Sortosament pera Rússia, si els seus generals eran bornis, els turchs eran cechs.

Aquest són, donchs, els combatents d'ara; els japonesos y els russos. ¿Qui guanyarà? Nosaltres creyèm que aquests darrers. Però també pot succehir que, com al final de la guerra d'Orient, l'Anglaterra inutilisi els fruïts de las sevas victorias.

GERONI ZANNÉ

L'ANTICH CARNAVAL DE BARCELONA

De setze, de setze,
de setze el vi;
el pobre Carnestoltas
s'acaba de morí.

Sí, sí.

Aquesta cobla qu'arribà a ferse popularíssima y corejà sempre l'enterro del Carnestoltas, fou inventada, segons el «Llibre Vert» de Barcelona, per un ataconador que vivia als Encants y que cada any se disfressava de senyor ab un casacó llantiós, un simulacre de barret y un mànech d'escombra per mangala.

La patria y origen del rey de la broma que nostra ciutat festejava, el trobo en un romanso (1) que fa cara d'ésser de per allà l'any 30 o 40, y que diu:

Jo lo alegre Carnestoltas
engendrat dintre de un Forn,
tot ple de rostits Galls Dindis,
de Empanadas y Capons...

Indica sa patria ab els següents versos:

...es aquella Isla major,
ahont la gent no treuallan
may dormen ni tenen són:
Los arbres llevan Perdius,
Cunills, Llebres y Capons,
Anoits, Flaysans, y Gotllas
Gallinas, Torts y Coloms.
Tot ja cuyt y aparellat,
per lo gust de qualsevol.

Ab lo que'l més tonto's fa càrrech que's vol indicar la celebre terra de Xauxa.

Després d'haver passat èpocas de relatiu esplendor, la tradicional *Rúa* anava decahent, instantantse d'indignes mascarons y fastigosas comparsas. Sols conservavan son antich brill els balls de màscaras que's celebravan en diferents teatres.

Un jove que de Calaf vingué a Barcelona, ahont seguí l'aprenentatge y obtingué'l títol de mestre espartenyer, establí una petita botiga al carrer de la Claveguera, poch més o menys cap allà al any 25, y un any, pel Carnaval, se li ocorregué, sens dubte ab el fi de cridar parroquia, posar a la porta de la botiga un ninot de palla estranyament disfressat. Continué cada any la costúm, el ninot anà agafant anomenada, neixia, rebia obsequis, s'emmalaltia, feya testament, y moria y se'l enterrava. L'any 40 (2) comensà a celebrarse ab certa pompa l'enterro del ninot, al que ja tothom coneixia ab el nom de Carnestoltas, y feu sensació'l seguici fúnebre format per milers de personas que portavan fanals de tots colors, emblemas, parodies, etcètera, acompanyats de músicas y sorolls

(1) *Testament, vida y costums del divertit Carnestoltas.*

(2) *El Carnaval en Barcelona en 1860*, per J. A. Clavé y J. M. Torres.

aixordadors dels que colpejavan galledas y regadoras.

Pels vols del any 50 se devia traslladar la botiga al carrer del Rech, n.º 36; cantonada al Born vell, antiga plassa de torneigs y festas ocupada alashoras pel mercat, y allà l'espartenyer establia, al costat mateix de la botiga, entre aquesta y la de plats y ollas del costat coneguda per ca'n Pelat, un cadafalch d'uns deu pams en quadro, y allí hi instalava per las festas de Carnaval el ninot de palla tocant l'arpa, y la dòna y las criaturas y la dida, tots disfressats ab roba antiga que pel vehinat li deixavan. El dilluns se posava malalt, el dimars se moria, y l'enterravan acompanyat sempre d'orgas, trompetas, regadoras y altres armònichs instruments.

L'any 57 s'hi afegí la nova farsa de l'arribada, que aviat presentà tot l'imponent aspecte de l'arribada d'un gran personatge, puig sens exagerar se pot dir que tot Barcelona acudia a la estació de Mataró per hont arribava, y omplia'l curs que'l seguici feya per la ciutat.

L'any 59 se constituí la «Societat del Born» baix la presidència del meu avi en Sebastià Junyent y Comas, que no era altre l'espartenyer bromista, y ab ell formaren la Junta pagant una quota anyal de 6 duros en Joan del pa, en Badoret, don Antò de la mesura del oli, y altres honrats vehins del Born quals noms sento no recordar.

Aquell any la festa fou notabilíssima; el ninot era nou ab cap de cera, y prenia'l títol de Carnestoltas I.

Dias avans de l'arribada s'issava una bandera al balcó del quart pis de casa, y s'hi instalava un ninot que ab una ullera de llarga vista vigilava la vinguda del rey de la xirinola. El 27 de febrer del 59 aparegué pels ayres, en globo aerostàtic, un correu extraordinari que portava la felis nova de l'arribada de tan egregi personatge (1). El 31 de mars la Junta va anar a rèbrel a Mataró, y arribà a Barcelona ab un fingit *Ajuntament* d'aquella vila, vestits sos individus ab alts barrets de xemenea y folgat gambeto. Al arribar anava en trend'honor dins d'un cotxe-saló alfombrat y decorat ab banderas de diferents colors. La locomotora anava tota engarlandada de flors y adornada ab caretas y banderolas; el maquinista y el conductor anavan vestits de diables.

Al entrar el tren, a las tres de la tarda, a la estació de Barcelona, s'feya salva ab grans petarts pera enterar a tothom de la bona nova. Una música militar desafinada tocava la marxa real. L'*Ajuntament* ab sos massers, la *Diputació* y altras entitats que formavan el corteig oficial, s'acostavan a saludarlo y li oferian las claus de la ciutat. Una especie de

(1) *Relación histórica y verídica del Carnaval de Barcelona de 1859.*

guarda imperial tributava al monarca's honors d'ordenansa, y s'organisava la comitiva.

Obrian la marxa dos municipals d'a cavall autèntichs, als que'n seguian d'altres falsificats; venian els gegants vestits de pagès, ell ab llarguissima barretina y ella ab negra caputxa; seguian els nanos, venian després senyorassas ab grans mirinyachs ballant la *catxutxa*; bandes de música, genets ab trajos de totes èpocas, multitud de carretelas de dos, quatre y sis cavalls, en las que lluhian trajos richs, elegants o capritxosos; penons, carros decorats, una comparsa de nens de teta fent sonar els bergansins, etc., y per fi venia l'hèroe en la més luxosa carretela que's trobava a Barcelona, arrastrada per sis cavalls ricament adornats ab blanchs plomalls, ab un bell postilló y un seriós cotxer. El Carnestoltas, gras y de cara riallera, anava tot afeïtat, ab empolvada perruca, vestit de casaca y calsa curta com en temps de Carles IV, y saludava automàticament a la multitud que l'aclamava; l'*espendenyer del Born* seya a sa esquerra, y al devant hi seyan en *Badoret* y en *Joan del pa*, vestint trajos autèntichs de la mateixa època. Darrera de la carretela venian las *corporacions oficials*, seguia una música, l'*Ajuntament* de Mataró que ocupava un cotxe diligencia, y el carro ab els equipatges. Una guarda d'honor ab casacas vermelles, granaderas y llansas, muntada dalt de burros, clobia la marxa.

Seguia'l corteig pel Pla de *Palacio*, Encants, Ample, Rambla; anava voltant fins al Padró, y tornava pels carrers del Carme, Canuda, etc., fins al Born, ahont tenia'l palau preparat, qu'era un cadafalch alt, quadrat, obert per tres bandes de cara a l'absis de Santa Maria, tot adornat de banderas, cortinas y frisos de carotas, y al que's pujava per un'ampla escala encatificada. Al fons hi havia, sobre una tarima de dos grahons, dos tronos daurats, en un dels que s'asseya l'egregi hoste en mitj de grans aclamacions, crits y gatzara. Era ja vespre, y's disparava al mitj de la plassa un castell de fochs d'artifici, acabant ab una gran encesa de fochs de bengala, que feya'l públich dels terrats y dels balcons y dava a la plassa atapahida de gent un aspecte fantàstich.

Al fons del palau un rétol ab lletres grossas deya: *La Societat del Born al Carnestoltas*.

El mateix dia de l'arribada's fixava a las cantonadas de la ciutat el *Bando* per medi del que Carnestoltas dava las gracias per la rebuda entusiasta, y anunciava un besamans al qu'esperava a tothòm...

menos a aquelles badanas
que al proxim van moient
ab la faldilla arrastrant
y un mirinyach de set canas.
Puig diu que moltes n'hi ha

que si's treyan lo postís
tot quedaria tan llis
com lo plamell de la mà

Entre'ls *ordeno* y *mano* d'aquest any s'hi troba'l següent:

No vull que os vestiu de dòna,
perque es contra la escriptura
y ho reprob la cultura
d'un poble com Barcelona.

Tampoch m'acomoda a mi
que vagin tants vagassers
vociferant pels carrers:
De sente, de sente'l vi.

SEBASTIÀ JUNYENT

(Seguirà.)

CARTA

Amich Via: M'acaban de portar el teu volant demanantme l'article que m'encarregares, y no puch cumplir per aquesta vegada. Excusam devant dels teus ulls. No ha estat pas la divina mandra qui m'ha privat de ferho, sinó la impotencia. Volias que hi parlés de politica, y hauria accedit al teu desitj, mes tantas vegadas com he posat la ploma sobre'l paper m'han vingut bascas. Es molt fort això de ficarse de peus en aquest pudrimener actual ahont ja, per prostituhirse tot, s'han prostituhit las paraulas y es impossible entendreshi.

Al veure tots els contrasentits en que en Salmerón y comparsascauhen a cada moment, y al voler dir que'ls republicans no tenian lògica, me recordava de lo molt que'ns indigna a nosaltres el sentir a dir que'ls catalanistas hem fet una cosa o l'hem dita perque l'ha feta o dita un dels qu'estàn al devant del moviment, y llavors volia fer la distinció entre'ls republicans qu'estàn al devant y els qu'estàn... al darrera, y volia fer la distinció o salvetat de que si als catalanistas particularistas com som no cal dirnos responsables de las paraulas o actes d'altres, als republicans potser si, desde'l moment que són unitaris y saben formar masses. Això, com compendràs, no's pot dir, si's vol que'l poble ho entengui en menos pàginas que las que té un diccionari. Intentava concretarho, y'm feya un garbuix y'm marejava.

Al veure que cada dia estèm atacant als republicans, y al pensar que potser això fa que'l poble'ns tingui per enemichs de la república, volia fer un article explicant per mi-

lèsima vegada que la república es bona, y que'ls falsos són els que's valen d'ella pera corrompre al poble. Però com que la meua consciencia m'impedeix sentar la conclusió de que la república es bona sens afegir *relativament*, m'era precis explicar com la república, essent un govern, era dolenta com tot govern, y que sa bondat sols tenia'l mateix grau de bondat que té la escarlatina, per exemple, si se la compara ab els tifus: y al voler explicar això incidentalment de cara a un poble imbècil pera'l quin s'han de dir las cosas de certa manera a fi de que las entengui (que no es altra la finalitat del escrit politich), també'm feya un garbuix ab las paraulas y'm marejava.

Però lo que m'ha marejat més es la qüestió religiosa tan debatuda aquests dies, y ja t'explicaré'l per què. ¿Com rediable fas comprendre, ab sols dugas o tres columnas qu'hauria pogut ocupar l'article, que tots els que han enrahonat en el debat-Nozaleda no han dit més que bestiesas y no han fet sinó reacció? Això volia dir, perque aixís ho sento, y ho sento per molts rahons. De moment, jo tenia per entès que'ls republicans entenían al seu torn que'l clero era una cosa inútil. Y al veurels a tots tan preocupats ab el nomenament d'un arquebisbe (preocupació que demostra que no tenen tals càrrechs per tan inútils), me deya: «Els republicans són uns ximplers perque donan importancia a una cosa que no la té».

Tenia jo per entès que'ls republicans entenían que frares y jesuitas eran individus perjudicials a la societat, perque constituïts en socialisme dintre de la humanitat, no'l bé d'aquesta sinó'l de las sevas cooperatives tractavan d'assolir, en detriment fos de qui fos. Y al veure que per'atacar a en Nozaleda necessitaven fins veure si duya la camisa bruta, y no'n tenian prou ab que fos frare, me deya: «Vetaquí un'altra bestiesa y un'altra manera de demostrar al poble que'ls frares són tan bons, que quan n'hi ha un de dolent fins se'n parla a las Corts!»

Tenia jo per entès que'ls anticlericals entenían que'ls càrrechs de la iglesia eran una plaga de la nació, y constituïan ocupacions indignas sols possibles d'ésser desempenyadas per malvats o ignorants. Y al veure que a las Corts el portaveu d'ells diu qu'en No-

zaleda per ésser això, y allò y lo de més enllà, era indigne d'ocupar la cadira d'arquebisbe, m'he dit: «Un'altra bestiesa y un'altra manera de desencaminar al poble.»

Jo tenia per entès que'l poble no volia bisbes ni arquebisbes, però ara sé que lo que'l poble no vol es aquest o l'altre individu pera bisbe no més. Potser es per això que'l poble es sols antielclerical, però no irreligiós, es a dir, enemich de las personas, però no de las idees!

Jo tenia per entès que no devia haverhi rassas, *que todos los españoles éramos hermanos*, que'ls catòlics eran uns malvats que perseguiren sangnament las altras religions, que s'apoderaren dels béns dels juheus y que'ls infamaren pera millor justificar la seva expoliació: però al veure que un cleròfobo y un catolicofobo usava la paraula *xueta* com un insult, quan en tot cas ell, en Soriano, pera ésser conseqüent ab sas idees havia d'usar la paraula *catòlich*, y pera ésser tolerant no devia fer un insult del nom de cap idea, vaig dirme: «Un'altra bestiesa y un'altra manera de fer reacció...»

De tot això hauria parlat. Y tu'm diràs: «Home, això no mareja pas el dirho. Ab dir lo que'm dius ara ja queda clar.» Però no era precisament el dir això lo que'm marejava, sinó'l fer constar que'ls republicans qu'ara s'estilan són reaccionaris de fons y de forma, y que no ho som pas nosaltres els autonomistas, no obstant y portar a sobre'l dictat de clericals. Y dich això sense formular la pregunta que penso formular temps a venir, quan estigui d'humor per'aquestas cosas. En contra de l'afirmació dels anti-masònichs de que no pot ésser bon català qui no sigui bon catòlich, a mi se'm pot ocorre preguntar: «¿Com es possible ésser alhora autonomista que vol dir particularista, y catòlich que vol dir universalista?...» Y creume que si jo m'he marejat algunas vegadas, aquesta pregunta y la contestació demostrada que jo hi donaré marejarà molt més a alguns altres.

Ja ho veus per què no he pogut fer l'article que'm demanares. Si ab aquestas explicacions no't donas per convensut, t'abomina y't detesta'l teu company y amic

F. PUJOLÀ Y VALLÈS

LA REENCARNACIÓ DE TORQUEMADA

A sessió havia sigut tumultuosa; tothom cridava, la cosa era urgent, las darreras ànimas arribadas ho deyan ben clar, el Món estava pervertit, las ideas modernas ho invadian tot; fins els paisos mediterranis,

els baluards tradicionals de las creencias romanas, estaban contagiats; y las ideas lliberals y positivistas dels heretges del Nort invadian escolas y universitats ab un èxit verament alarmant pels cada dia més escassos defensors dels vells y clàssichs principis de las generacions pretèritas. Era necessari que las forsas vivas del Cel prenguessin una de terminació que posés terme a n'aquell estat de cosas intolerable.

Els conspicuus del partit peroravan ab calor. Ignaci de Loyola, Arnau d'Amabrich, Hildebrand, Pere Arbués, Domingo de Guzmán, Felip II, Bonifaci VIII, Ferrán el Catòlich, Pere l'Ermítà y De Maistre, havian atacat la nota *guerrera* y demanavan ab gran indignació que s'acordessin conclusions radicals. Fou inútil que Savonarola y Lacordaire (als qui tothom mirava de mal ull pels molts anys de purgatori qu'havien tingut de passar) proposessin solucions més pacíficas y més humanas: Vicens Ferrer, que presidia la sessió, actuà una vegada més de cacich y els hi retirà la paraula y els feu expulsar del local pels *valents* de la confraria (Simó de Montfort, el Duch d'Alba y Wallenstein) en mitj d'un escàndol indescriptible.

Restablerta que fou la calma ab la expulsió dels *mitjas tintas*, el president logrà encarrilar un xich la discussió, que anà continuant ab gran entusiasme, fins que un dels concurrents s'aixecà y llegí a la respectable Assamblea una proposició que fou aprovada per unanimitat entre'ls aplaudiments delirants dels assambleístas, que posats de peu gesticulavan y agitavan barrets y mocadors. Aquesta proposició deya aixís: «*En vista dels alarmants progressos de las teorías disolvents de las modernas escolas y del descrèdit y con-*

tinuats fracasos dels antichs principis filosòfichs y polítichs que desde temps immemorials havian vingut essent fonament y norma dels pobles terrenals, la Cort Celestial acorda que una persona de confiansa y d'energia, l'Inquisidor general Fra Tomás de Torquemada, vaja immediatament a la Terra pera combatre y confondre als sediciosos, y per animar y apoyar ab tolas sas forsas als artils defensors de las vellas y seculars tradicions.»

Y heusaquí com per un voler del Cel, Fra Tomás de Torquemada sortí un dia de las regions eternas entre'ls victors y las aclamacions de las masses celestials, y creuhant las immensitats del Eter empenqué'l camí d'Espanya, primera etapa de son viatge a la Terra. Anà baixant, baixant, esferehit, a través de nebulosas y constelacions de lluminosos resplandors qu'ofenian y enlluhernavan sos ulls d'au nocturna; fins que la llum roja de Mars, la claretat del Sól y la palidesa argentina de la Lluna, li indicaren que s'acostava'l terme de son viatge. Se trobava ja en un medi que anava fentse més dens cada vegada; sos pulmons esbufegavan; sos membres y tot son cos se feyan més pesants; y allà al lluny, y al fons de tot, veyia una gran clapa blavosa, indefinida... Era la Terra! Era la Terra!

Atravessà uns núvols, que'l cegaren uns instants, y al fi, marejat, atònit, esmaperdut, vegé montanyas, vegé una gran ciutat a sota sos peus y... senti una forta batcada, que sotraquejà tot son organisme...

... Al revenirse, fosquejava. S'aixecà tot magullat, s'espolsà la roba ab el mocador, plegà'l barret de terra, y, ja un xich refet, tractà d'orientarse. Primerament, era qüestió d'averiguar ahont se trobava, ahont havia anat a parar. Al principi dubtà si's trobava en terras d'Espanya, perque si bé en algunas tendas llegia rètols escrits en llengua castellana, en cambi la gent, alguns grupos als que dissimuladament s'havia acostat, parlavan una llengua incomprendible. Si s'hauria errat de camil... Però un rètol estampat en la paret, prop d'una cantonada, esvani sos dubtes y el tranquilisà. Deya *Plaza de Cataluña*. «*Del mal al menos*» pensà l'Inquisidor; y atret per uns xiulets estridents que sortian d'un gran casal, s'enfilà per un carrer qual nom de *Pelayo* li inspirà confiansa, com a castellà qu'era de pura rassa.

Tot caminant, comensà a pensar nostre personatge en que ja seria hora de preocuparse en adquirir algunas noticias indispensables pera comensar a entrar en relacions ab els seus, ab els defensors de las ideas y de la vida dels segles xv y xvi, ab els entusiastas de la clàssica tradició espanyola brutal y fanàtica. Y distret per aquestas y semblants reflexions, arribà a una gran plassa en el centre de la qual, y entremitj de jardins, vegé aixecarse una especie de cadafalch, que tot seguit

picà sa curiositat. — Qu'es això? — preguntà a uns joves que igual qu'ell estaven contemplant aquell empostissat. — Això es — li contestaren — el monument que'l poble català aixeca a la memoria d'un de sos ciutadans més il·lustres: al doctor Robert, al metge eminent, al popular autonomista, al eloqüent diputat que en plenas Corts s'encarà un dia ab el Parlament espanyol en pes, y devant de tots y contra tots proclamà'l dret de Catalunya a governar-se ella mateixa, a reivindicar l'autonomia que un dia tingué nostra antiga nacionalitat... — *Prou!*... — cridà sofocat Torquemada. — *Prou!*... L'autonomia de Catalunya!... de aquella terra de rèprobs defensors dels albigencs, d'aquella terra que burlantse de las ordres de la Iglesia comerciava ab els alarbs, d'aquella terra quins reys excomunicats desafiaven al Pontificat, y protegian a heretges y alquimistas, y amparavan als juheus contralas iras dels frares y del populatxo!... Es aquesta aquella ciutat de Barcelona quins consellers municipals feyan treure per la forsa del presbiteri de la Catedral els sitials dels Inquisidors! Es aquella Catalunya quins ciutadans feyan y desfeyan tronos a sa lliure voluntat! Es aquella Catalunya casal y refugi de la llibertat civil y politica més desenfrenada, lo que volen resucitar?!... *Prou!* que la indignació m'ofega!... Enrera, rassa d'heretges y de descreguts!... Feumé pas!... pas, a la Santa Inquisició!... —

Els joves patriotas, embadalits, com qui veu visions, varen fer pas a n'aquella furia y restaren contemplant al foll Inquisidor, que desaparegué ab gestos y actituds de desequilibrat en direcció a la Ronda de Sant Antoni.

Passat aquest encontre, el malhumorat Torquemada anà Ronda avall, seguint els ralls del tramvia, fins arribar als barris del *Paralelo*. Allà, entre aquell burgit de gent que formigueja y crida y canta y's remou, entre l'espinguet de las flautas de las orgas, els tochs de corneti dels venedors de bombons y el repich de las campanas dels elèctrichs, se trobà en un medi desconegut, jamay previst, que'l marejava y l'aturdia. Però passats aquests primers instants d'inquietut y d'estranyesa, per sobre de la multitud y destacantse d'entre la fosca de la nit, vegé, a l'altra banda de carrer, un gran edifici, tot illuminat, ahont la gent hi aflluïa tumultuosament, a empentas, rebregantse materialment pera poder guanyar la porta « ¿Què deu haverhi? » se preguntà interiorment nostre hèroe; y anhelant, per averiguarho, s'hi acostà. Sobre la porta hi havia un lletrero de foch que deya *Teatro Onofri*. La triuhada humana continuava colantse per la porta ab més impaciència que may; y cosa rara, ell, Torquemada, castellà quintaessenciat que al caure al bell mitj de Barcelona no entenia d'un mot a la nostra gent, allà, al *Paralelo*, comprenia a tothòm; qué tothòm, o si no tothòm la major

part d'aquella gent esparracada y miserable, parlava en castellà. Aquesta observació consoladora'l reviscolà y el decidí a entrar al *Teatro Onofri*, llensantse heroicament al bell mitj de aquella impetuosa corrent de carn humana, que'l oprimí y el magullà durant un llarch quart d'hora.

Y al fi's trobà dintre. Era una sala gran, atapahida de públich, d'un públich inflamable y cridaner, qu'omplia a vessar las localitats y els passadissos; y en un lloch elevat, com de preferencia, y talment com a dintre del march d'un quadro, hi havia una llarga taula cuberta per una bandera espanyola, darrera de la qual s'estavan assentats cinch o sis individus, ab posat seriós, que segons totas las apariencias, presidian aquell acte.

A un costat, y un xich més aprop del públich, un home desgrenyat y d'aspecte repulsiu estava discursellant. — *Ciudadanos!* — deya l'orador ab veu de tro: — *¡Al que no piense como nosotros hay que arrastrarlo!* *¡Los mejores patriotas son aquellos que votan, pero que no piensan ni discuten las órdenes que les damos los amigos del pueblo!* (« Aquest són dels meus! » pensà en Torquemada). *¡Es necesario obedecer ciegamente los mandatos del Directorio de Madrid!* (Torquemada estava entusiasmat). *¡Ciudadanos!* *¡Viva nuestro jefe indiscutible, viva Salmerón!*... — *¡Viva!*... — cridà'l públich ubriach d'entusiasme, y — *¡Viva!*... — cridà ab totas sas forsas Torquemada, a qui, al sentir el nom de Salmerón, el cor li donà un salt recordantse del Salmerón que junt ab Ignaci de Loyola y ab Laynez, assistí a'n aquella célebre Missa de Montmartre, de la que'n va resultar la fundació de la Companyia de Jesús. — *¡Compañeros!* *¡Mueran los catalanistas!*... — *¡Mueran, muera!*... — *¡Viva el pueblo español!* *¡Viva la solidaridad!*... — *¡Viva!*... *¡Olé Rever!*... *¡Bien... bien, bravo!*... *¡Viva!*... —

A la matinada següent, al Cel, rebian una extensa carta de Barcelona firmada per Torquemada, de la que'n reproduhim els parafrats més substanciosos.

«...L'esperit de la Espanya antiga no ha mort. A Catalunya, el país típic de la llibertat y de la democràcia, hi ha una gran massa de població forastera qu'arrastra gran part de la baixa població indígena, qu'es una ferma garantia de qu'encara hi ha qui pensa y qui obra com nosaltres. Encara viuen las ideas rancias dels nostres temps, encara's predican la violencia y l'assassinat; la nostra rassa mauritana encara's conserva ab tota sa puresa, ab tot son fatalisme, ab tota sa intolerancia, ab tota sa barbarie, ab tota sa típica estulticia... »

«...El poble que avuy va a *meetings* anticlericals, que insulta y apedrega a indefensos religiosos estrangers, el poble que renega de tot poder, el poble que trona contra'l principi d'autoritat, el poble que posa entre ciris

y demunt d'un altar el retrat d'en Lerroux, es el mateix poble qu'en altres temps gosava presenciant nostres autos de fe, es el mateix poble qu'en altres dias assaltava las tendas dels juheus del Call y robava y assassinava a sos moradors, es el mateix poble que creya (y qu'encara creu) en els miracles y las faulas més grollers y més descabellats...

«...En nostres temps el poble professava'l fanatisme religiós y absolutista, avuy professa'l fanatisme demagògic; hem perdut lo accidental, però's conserva lo essencial qu'es el fanatisme...

«Quant més ignorant se mantingui al poble, més refractari serà a las ideas novas. El dia que s'eduqui entrarà com un sol home en las modernas orientacions...

«...Las massas qu'ahir seguien cegament al senyor feudal o al bisbe que al crit de ¡Santa Maria! o de ¡Santiago! las portava a la lluyta contra'ls infidels, són las mateixas que avuy segueixen inconscientas a qualsevol Soriano o Blasco Ibáñez que cantin *La Marsellesa* o cridin ¡Viva la República!.... Surto cap a Madrid pera conferenciar ab don Nicolau Salmerón, a qui penso donar poders pera que continuhi en nom nostre la tradició espanyola.—*Fra Tomás de Torquemada.*»

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

TEATRES

EL CAMÍ DEL SÓL

El camí del Sól pertany a aquell genre històric-poemàtic que anys enrera cultivà ab tanta gloria en Guimerà, y en el que las excepcionals qualitats de nostre gran poeta's manifestaren ab tot son esplendor. Avuy aquest genre dramàtic es més difícil de cultivar, perquè'l realisme del teatre modern, pel quin el públich mostra ben clara predilecció, ens ha fet tornar més exigents en una pila de coses que avans acceptavam per convenció y per rutina.

Vull dir ab això que si *El camí del Sól* s'hagués estrenat vint anys enrera, hauria tingut un èxit extraordinari, mentres que avuy sols ha tingut un *succès d'estime*.

Per la meua part, tinch de dir ingenuament que la tragedia, com a drama humà, no m'ha agradat. Literariament, y fins poemàticament, la concepció d'en Guimerà'm va semblar hermosíssima: però baix aquest aspecte no m'atreveixo a judicar l'obra sense haverla llegida. Ademés de lo difícil qu'es fersen càrrech ab una sola audició, s'ha de tenir en compte que'ls actors catalans en general (després ja faré concretament alguna excepció) diuhen tan malament els versos, que totas las delicadesas que baix aquest punt de vista pugui contenir l'obra'ns passen desapercibudas.

Jo crech, donchs, qu'en *El camí del Sól* hi ha grans bellesas, hi ha versos hermosíssims, imatges grandiosas, y en determinats moments una exuberancia de passió y una delicadesa de sentiment qu'enamorán; però no m'atreveixo a insistir sobre aquest punt per las rahons avans ditas. Sols citaré com a exemple d'això ultim aquella d'oració d'Ofiria en el segon acte, la escena passional entre ella y Roger, y un'altra de conjunt del primer acte, quan la captiva's dona compte de sa trista situació. En aquests moments fins el mateix drama adquireix intensitat, però l'autor se desentén tot seguit del drama preocupantse solsament de las lluytas entre'ls almogàvars, alans, grechs y turchs, lluytas que, per altra part, no adquireixen may grandesa èpica. Es el defecte capdal que trobo en l'obra. No solsament no hi ha un drama humà y punyent com en *Mar y Cel*, per exemple, sinó que ni els tipos històrics ni els fantasiosos adquireixen relleu. Ni individual ni colectivament cap d'ells ens sugereix, fins al punt de que'ls almogàvars y el mateix Roger de Flor, per exemple, ens apareixen bon xich més petits y difosos de lo que la tradició'ns els ha transmès. Sols Ofiria com a tipo de fantasia, en determinats moments, y Demetri, el grech que caracterisa l'afeminament y el decadentisme anèmic de la Grecia dels Paleòlegs, són tipos que'ns interessan. Els demés pecan de convencionals, arribant algún d'ells, com per exemple en Guerau d'Arenas y l'Hirak, a semblar personatges de melodrama autèntic.

En resúm, jo crech que si en l'obra hi ha bellesas indiscutibles, bellesas que's faràn més sensibles llegintla, com a tragedia ni passionalment ens commou ni èpicament ens sugereix. En Guimerà aquest cop no ha estat a l'altura de las llegendarias gestas dels almogàvars, que no ha encertat a descriurens ab aquella grapa de gran poeta que caracterisa la seva personalitat.

La execució y presentació escènica's mereixen capítul apart.

He dit avans que'ls nostres actors no saben dir versos. Y es la pura veritat. Ni dicció, ni ritme, ni armonia en el declamar, ni tan sols claretat. Escoltant l'altra nit als actors de Romea, difícilment ens feyam càrrech de que deyan versos; arribant al extrem de que, ab tot y reconeix que l'obra estava perfectament ensajada y de que tothom se sabia bé'l paper, ab prou feynas els enteniam, y ni ab feynas ni sense'ns poguerem fer càrrech del treball poètic del autor. Cap d'ells sabia donar relleu a la frase, amplitud a la imatge ni grandiositat a las situacions escènica's; sa declamació era monòtona y acompassada, sols trencada pels bramuls d'en Martí o las melositats d'en Viñas, que dit sigui de pas, va fer un grech decadent

d'estar per casa. Sols s'escaparen del general desastre en Soler en son curt paper, y la Delhò m qu'estigué molt justa en varias ocasions; vull citar entre altres la pregaria, que va dir ab sentiment, y tota la escena del primer quadro del ultim acte, en que estigué justíssima d'actitut y de dicció. Llástima de veu.

Però qui's lluih de debò fou en Borrás. Quan jo ho dich que si en Borrás volgués podria fer moltes y bonas cosas! L'altra nit va voler y va estar com may l'havia vist. Va dir els versos perfectament, accentuantlos just, sense cantarellas de mal gust, però ab el sentiment del ritme, sense buscar efectes, però donant relleu e intensitat a la frase. Sempre atent y dominant la situació escènica, feu gala de las sevas facultats, que són moltes y bonas. Sempre estigué just, però sobressortí en el tercer acte, en la escena ab els almogàvars, a qui semblava dominar y fascinar no ja sols ab sa paraula vibrant y enèrgica, sinó ab sa actitut y gest imponents. També estigué encertadíssim — pera no citar més — en la presentació del primer acte y en la mort, que feu ab gran sobrietat. En fi, jo voldria qu'en Borrás s'hagués convensut d'un cop pera sempre de que sense necessitat de *latiguillos* ni de falsos efectes, un actor com ell també's pot fer aplaudir. ¿Que aixis se perden alguns aplausos? ¿Que hi fa, si els que's guanyan se guanyan ab més bona lley?

També mereix en Borrás un aplauso per la direcció escènica. Els actors individualment pogueren estar fusellables, però en conjunt sempre estigueren en situació, y a pesar de lo reduhit del escenari, presentaren conjunts ben recomanables.

Las decoracions dels senyors Moragas y Alarma y Vilomara fan honor a las firmas. Encertadíssimas de color y excelents de perspectiva. Sobre tot els ultims termes de la del primer acte són d'un efecte sorprenent. La d'en Vilomara, qu'es la del tercer acte en el palau de Bizanzi, m va agradar molt com a quadro d'època. De tots modos, donat el refinament característich d'ella, potsér m'hauria agradat més si hagués sigut més fastuosa.

Els trajos, dibuixats per en Labarta, també molt propis y ben fets, y en fi, el seivey escènich cuydadíssim.

Jo crech qu'en Gual mereix un altre aplaudiment, perquè, encara que no ho sembli, ell ab son «Teatre Intim» hi ha contribuït molt a que per una vegada presentessin a Romea una obra ab propietat. A veure si durarà això!

EMILI TINTORER

En nostra ciutat han tingut lloch darrerament dos grans *meetings* qu'han remogut l'atenció de bona part dels ciutadans: un d'anti-clerical, y un altre d'anti-masó; el primer organísat per l'agrupació de propaganda de la encara en construcció *Casa del Pueblo*, y el segon pels elements religiosos de Barcelona. Els uns y els altres, al cridar al poble, digueren qu'ho feyan pera protestar dels atachs contra ells dirigits, y els uns y els altres estamparen en llurs convocatorias la paraula *anti*... tal o qual cosa.

Una de las paraulas que més donan a comprendre'l concepte que's té de la llibertat, es l'*anti*: això es, la oposició a quelcòm. Aplicantlo a la paraula *religiós*, tenim *anti-religiós*; aplicantlo a la paraula *masó*, tenim *anti-masó*; o sia oposició als actes y manera de pensar y sentir dels religiosos y del masons respectivament.

Si el verdader concepte de llibertat hagués sigut ben comprés o de bona fe ostentat pels que's vantan de lliberals, el mot *anti* no s'hauria pas usat a tot estrop com s'ha vingut usant; els defensors d'una causa no criticarian las ideas y actes dels demés; al dirigir-se al poble, li explicarian punt per punt sos pensaments y aspiracions, procurant férlos hi comprendre, mes sens atolondrarlo ab crits y altissonancias, sinó ab rahons claras, fillas de la meditació y del estudi. Però com que la paraula llibertat no la comprenen, o millor dit no la volen comprendre'ls qu'en nom d'ella pretenen dirigir els destins del poble, heusaquí la causa de que vegem estampats els *antis* ab tanta freqüencia, celebrantse *meetings* no ab l'objecte d'explicar y aclarir punts determinats de determinadas doctrinas, sinó ab el d'atacar y criticar als demés y fins, molt sovint, ab el de protestar de la existencia de tal o qual grup. Y aixis, ab el mot de llibertat a la capsalera o a manera de cobertora, no fan altra cosa que un sectari de cada adepte a la llur causa, infiltrantli tots els odis imaginables contra'ls que pensan diferentment e incapacitantlo pera capir els actes dels altres grupos.

Y això lo mateix pot dirse dels masons y els catòlics que dels republicans y els monàrquichs, ja que uns y altres atian a sos

adeptes contra tal o qual idea, moltes voltes pera impedir que tinguin ocasió d'obrir els ulls a la rahó y d'estudiar formalment el veritable fons de la idea que defensan.

El dia, donchs, que sapiguem deixar de banda l'*anti*, haurém donat un pas vers la llibertat verdadera. Allavors serà quan els *meetings* serviràn pera exposar ideas, pera aportar llum, y no pera falsejar la llibertat ni atentar a la que tot individu y tot grupo deu tenir necessàriament.

Quànts y quànts no foran els grupos y las tendencias negativas que s'ensorrarien per sempre més si desaparegués l'*anti*!

JAUME AYMA Y AYALA

RELIGIÓ Y DISFRESSAS

Els regidors republicans y socialistas del Ajuntament de Bilbao han prohibit que's toquin las campanas de las iglesias baix pena de multa. Ells deuen pensar: «Qui sia fidel ja hi anirà al temple a las horas de dir missa, sense que l'hagin de cridar a cops de campana marejant als no catòlics y als neutrals.»

O *neutrals*, com diuen a la Barceloneta.

Jo, mal m'està'l dirho, no hi vaig a missa; però n'hi ha que, fins no ananthi com jo mateix, troban més agradable'l so de las campanas de la iglesia que no pas el de las dels tramvias, els *pitos* dels *riperis*, las cornetas dels drapayres, els xiscles esgarrifosos de las molas dels esmolets y el va-y-ve constant dels carros curulls de cotó, *duela*, sal-fumant y tantas y tantas andrònimas com fan carretejar per aquestas vias de Deu els comerciants grossos y els petits, que ara mateix no deixan donar un pas sense perill.

Mentres no poguéu ¡oh republicans! fer callar las insolents trompetas dels exèrcits (que a molts dels vostres entusiasman), no teniu dret a fer emmudir las campanas de la religió.

Ara, si en comptes d'una multa injusta, apliquessiu una justa contribucioneta a las cosas d'iglesia, jo no hi tindria res que dir. Lo que m'estranya es que'ls regidors bilbains no multin també las campanas dels rellotges públics, perque tothom hauria de tenir obligació de conèixe l'hora sense que haguessin de tocarla amohinant als que ja la coneixem

o bé de rellotge ja'n tenim. Jo'm recelo que aquesta mida ja la volian pendre aquells bons regidors, sinó que són avensats y han tingut por de fer el reclam als rellotges de sol, que avuy han passat a la classe de rellotges obscurantistas.

Lo únich que faràn serà prohibir que'ls *serenos* cantin l'hora a la nit, y es clar que l'ofici'n valdrà de menys.

Però lo gran, lo immens, ha sigut la prohibició de que la gent vagi disfressada per Carnaval. Ells se deuen haver dit: «Las màscaras no fan més que reunir badochs als carrers, privar la lliure circulació y moure escàndol.» Y tenen rahó, perque aquí això de la *rua* es un fàstich. Els que d'aquesta manera's volen divertir, que's diverteixin sols y no privin la llibertat de transitar als demés.

Ara bé: y si's volen divertir acompanyats o a collas (que no'n poden fer us de la seva llibertat)?

Tractantse de disfressas, no: perque de la llibertat d'anar disfressats ja'n fem us sempre. ¿Que per ventura es res més que una disfressa'l ropatge lliberal que l'Ajuntament de Bilbao porta y que li permet dictar tan arbitrarias disposicions?

Donchs lo que dihèm d'ell podriam aplicarho a boy tota la gent que forma'ls partits liberals espanyols: tipos d'ànima carlina, d'esperit jacobí, sectaris, estrets, vestits ab trajos que'ls hi venen grans. El seu lliberalisme es una disfressa. A tots els anima un mateix absolutisme, que'l pintan roig en comptes de pintarlo negre; y la tirania estúpida del Carnaval no la fan durar uns quants dias, sinó tot l'any... en nom de la llibertat.

No's pot fer res ben fet: l'Ajuntament barceloní, fa poch, va portarse com a lliberal suprimint tota mena de subvenció a las congregacions religioses. *Nunca segundas partes fueron buenas*. Si a Bilbao han volgut imitar aytal mida de lliberalisme, no han fet més que una mala parodia.

RAFAEL VALLÈS Y RODERICH

DESTRUCCIÓ

I

Al bosch regnan la calma y el silenci.
Endormiscats els arbres fantasiejan.
Pensan que'l viure es plàcit mentres creixin
encensantlos, als peus, corolas blavas,
y en els seus tendres branquillons s'hi posin
negres merlots estarrufant la ploma.
Aquella dolça pau res la contorba,
y sobre la fageda solitaria
de las fadas s'hi estén el suau misteri.
Una forta ventada a tots desperta:
senten ays y gemechs, crits d'agonia
de germans seus que cauhen; endevinan
no gayre lluny d'allà un camp de matansa,
cadavres gegantins per terra estesos...
Els arbres, estremeits, mouhen sos brassos
y, acostantse uns ab altres, xiuxiuhejan,
y entre las mil remors que l'ayre porta,
creyent senti'l trepitj dels destraleyres,
una forta corrent d'esgarrifansas
de cap a cap domina a la fageda.

II

Els pobres aucelletes restan tots tristos;
desfet el bosch que'ls ha vist neixe, 'ls manca
palau per sos amors y son esbarjo.
La terra ha esdevingut pelada y erma;
cercanthi inútilment pera nodrirse,
volan esmaperduts de un cantó al altre.
Baixeu, aucells, baixeu allà a la plana,

que no patirèu fam; allà en bon'hora
hi trobareu tot lo que grat os sia;
no's glassan els estanyes, y el sol es tebi.
Baixeu, aucells, baixeu allà a la plana,
que amanidas las trampas ja os hi esperan!...

III

Els alts cims, ab el cap cubert de bromas,
contemplan satisfets a las boscurias
rihent allà a la vall, com un bon jayo
que's distrèu ab els jochs de la maynada.
Emprò al sentir carrisqujar las eynas
y portantli'l ressò'l plor de las víctimas,
cada un d'aquells cimalls sembla que digui
ab queixa y amenassa eixas paraulas:
«Els arbres són fills meus; jo'ls miro neixe;
jo sa creixensa pas a pas contemplo;
quan sas arrels ab ma suhor s'amaran
al desglossar abril, la vida els dono;
me plauhen els seus cants a la canícula...
y, privant un consol a ma vellesa,
ara l'home cruel me'ls arreballa.
No'ls veu ni'ls sent en sa fatlera l'home,
y la destrossa porta a cap, impàvit,
sense por, insensat, que vingui el día
que aquells turons nevats que'l front arrugan,
quan li aboquin furients son riu de llàgrimas
inondin els seus camps, y que l'ofeguin
a n'ell mateix potser com a venjança.

LLUÍS SALVADOR Y SARRÀ

ELS AUTONOMISTAS DE
«CATALUNYA FEDERAL»

Entre'ls molts actes que'l día 11 del actual tingueren lloch commemorant la proclamació de la república espanyola del 73, devèm remarcar, per sa significació y perquè es l'únic que mereix nostras simpatías, el banquet qu'en l'Hôtel d'Europa celebraren els republicans de «Catalunya Federal» ab l'adhesió y concurs de diferents elements catalanistas que havian sigut invitats a pendrehi part.

Del esperit que anima aquell acte, y que justifica nostra assistència al mateix, se'n poden fer càrrech nostres lectors per la ressenya dels brindis, que donèm a continuació:

El senyor Coca, de «Noya Cathalonia», en nom dels joves autonomistas republicans, saludà als vells federals dihent que lluytaràn pera que aquests avans de morir puguin veure a Catalunya autònoma, unida ab llassos d'amor ab las demés regions espanyolas governadas per la forma republicana.

El senyor Gran digué que'ls individus del «Progrés Autonomista», quina representació duya, están al costat dels federals a fi de constituir la devantera dels lluytadors per l'autonomia y la llibertat.

El senyor Durbàn, de «Catalunya Federal», manifestà que la experiència del passat havia d'ésser l'esplir en que's mirin els que persegueixen el veritable progrés.

En Ramón Campmany, representant del setmanari catalanista avensat *La Tralla del Carreter*, digué que tenen molt petit concepte de l'autonomia de Catalunya'ls que no volen ensemps ab ella la llibertat de conciencia dels catalans, que'l Catalanisme ha d'ésser fonament democràtic si vol gosar d'una vida feconda, y que'ls

catalanistas avensats y els federals conscients són els únics que poden anomenarse verament lliberals, que junts deuen trevallar per assolir l'autonomia de la terra com ho han probat las demés regions espanyolas que no volen la federació més que pera las *corridas de toros* y altres cosas semblants.

En Baldomer Tona, com a president del centre catalanista republicà «Noya Cathalonia», digué que calia confessar que la república del 73 fou un veritable fracàs, y que ha de servir d'experiencia pera la futura, donchs no ha de venir com aquella de Madrid, votada per unas Corts constituyents ni ésser unitaria, sinó federal, nascuda a las regions, que, una vegada autònomas, podràn pactar la federació, y aixís Catalunya ésser gran y progressiva. Digué que brindava per aquells republicans de bona fe que's morirían de vergonya al veure als faritzeus de la república que per sas concupiscencias lo mateix fan conxorras ab republicans que ab monàrquics; per la república no tal com fou, sinó tal com la tenia'l poble en son cor, y en sa inteligencia'l venerable Pi y Margall.

El vell federal senyor Verdú brindà per la reivindicació dels drets de Catalunya, pels germans de causa federals y catalanistas, y pels nacionalistas y autonomistas de las demés regions que com els catalans senten amor a sa terra.

Nostre company de redacció en Trinitat Monegal, en nom de JOVENTUT, manifestà que sa presencia en aquell acte era una prova de simpatia a nostres bons amichs y companys de causa, y de respecte a la memoria del gran Pi y Margall. Afegí que no creya en cap forma de govern, ni en la monàrquica ni en la republicana; que aborría la monarquia per lo que té de poder, y la república per lo que de govern significa, però que aborría menys aquesta per la més petita quantitat de poder que representa, y l'acceptava perquè, ja que desgra-

ciadament es encara'l govern un mal necessari, el regim republicà és un mal menor. Feu una lleugera disquisició històrica pera demostrar que arreu els diversos partits polítics, malgrat sas variades denominacions, sols pel nom se distingian, y que molt sovint els que's deyan liberals eran els més enemics de la llibertat, y acabà dihent que alsava la copa, y el cor ensemps, en manifestació de son ardent desitj de que poguèssim realisar l'obra de que sia Catalunya'l primer país en que's reconegui la llibertat dels pobles y del individu, y dongui als demés l'exemple de que podèm viure segurs això que s'anomena forma de govern.

En Francisco Pi y Suñer dirigí un recort a la república del 73, que digué que ab tot y tenir molts vicis, no deixava de constituir un avenç en aquella època. Digué que's autonomistas no podían ésser monàrquics ni com a homes perque aquesta forma es antinatural y antiprogressiva, ni com a catalans perque ni tan sols existia una rahó dinástica, donchs la nissaga real catalana s'extingí ab Jaume'l Malhaurat. Això apart de que tots els reys foren després els butxins de Catalunya. Afegí que la república espanyola morí perque se la feu unitària contra'ls sentiments del poble, y que calia trevallar pera que la qu'ha de venir sia federal, basada en l'autonomia de las regions. Per'acabar digué que Barcelona tenia un deute d'honor ab en Pi y Margall, y que devia aixecarli un monument, donchs cap català més qu'ell ho mereixia, y pregà al senyor Marial que manifestés en quin estat se troban els treballs de la comissió que's nomenà al efecte.

El senyor Marial se congratulà de que la bona lleitor escapada per «Catalunya Federal» desde que's fundà ara fa un any, hagi granat a despit dels mals vents de centralisme que fan bufar certs vivers de la política disfressats ab ropatges de republicanisme. Manifestà que sa situació al municipi es molt violenta, donchs es l'únic regidor federal y's troba ofegat per oposades corrents. Uns el calumnian suposant que simpatissa ab el *frust* republicà; altres el titllan de catalanista, si bé això no'l molesta, donchs no pot ésser bon federal qui catalanista no sia. Afegí que per haver assistit al acte de posar la primera pedra al monument d'en Robert, un periòdic el pintà enllustrant las botas a un senyor aquí no coneix, però que, menyspreuant la mala intenció del caricaturista, tampoch li fa res, donchs prefereix cent voltas raspallar el calsat a una persona digna com el senyor Rusiñol, que haver pertenescut a un Ajuntament que contra justícia y rahó regalà més de tres milions al marquès d'Ayerbe. Afirmà que pera que triomfin la república y l'autonomia cal primer que's constituïxi l'Estat català. Per això, afegí, que volgué assistir a la cerimònia del monument a Robert, y no anà ni anirà may a disposar una corona als que moriren a Sarrià defensant la legalitat republicana, perque aquell home que deya: «Mares que teniu fills, no'ls deixeu que vagin a las filas, criden ab mi «abaix las quintas», aquell home, en Castelar, el feu entrar a n'ell en caixa y disparar contra'ls voluntaris republicans a Sarrià; y podria ésser qu'algun d'aquells voluntaris a qui voldria honorar, hagués sigut víctima d'ell, que cegament obeïa a la ordenansa, gracias al esmentat Castelar, que creu fou qui's vengué la república. Assegurà que'l monument a en Pi serà molt prompte un fet, degut a la comissió que pera tal objecte fou nomenada (encara que s'ha treballat pera desfer-la), donchs figura en ella un regidor catalanista dels més avensats, l'Ildefons Suñol, pera qui demanà un aplaudiment que li fou concedit ab entusiasme, puig en Suñol fou qui primer suscrivé'l projecte del monument y defensà la colocació del retrat d'en Pi a la Galeria de catalans il·lustres. Digué finalment que de sa gestió en

el municipi està disposat a donarne compte sempre que li demanin els federals o els catalanistas.

Clogué l'acte en Miquel Laporta, qui's revelà com sempre'l mestre de la oratoria catalana. Exposà l'obra destructora dels barbres moderns, que són els forasters famolenchs, els aventurers sense patria y els catalans renegats que predican destrucció, incapassos com són de construir res. Polissonts del centralisme, agitadors de masses ignorants, encenedors d'odis, que fan de la república una harpia escabellada que branda'l punyal y la teya, fentla aborrrir d'aquells que la somnian com una augusta matrona de mirada serena, ornada ab els emblemas de la pau y la justícia; y acabà ab un hermos himne a la vera llibertat, declarant que'ls catalans al trevallar per sa autonomia defensan també la causa de tots els pobles de la terra.

NOVAS

Diu nostre confrare *Germinal*, de Sabadell, en un article titulat *Dogmas*:

Jamay cap idea gran pot limitar dins un cercle tot un ordre de coses, d'efectes y contraefectes que's mouen en la grandiositat del infinit. Els dogmas no són una idea gran, ja que tancan tot el *sér* dintre una mida determinada, y en lloch d'agermanar als homes han fet que'ls uns desitjessin ab la fruïció del deliri destrossar als altres.

Las veritats dogmàtiques són res, devant la forsa de las veritats científicas; y las primeras quedan desfetas baix l'imperi de las rahons de las segonas.

Deuria evitarse l'instint de negociar ab el sentiment psíquic del proxim. No deuria consentirse aquesta intrusió constant qu'enerva al que hi està supeditat y es el protoplasma d'inquinas que s'amagan en l'ànima de cada hu. May s'ha sentit dir a cap dels qu'exerceixen el sacerdocí d'un dogma que l'enemich humà fos la ignorancia de las cosas de Natura y el mal entès egoïsme del mateix home qu'en lloch de voler viure a compte dels altres, cada hu deuria fer servir las sevas forses en benefici dels demés fentlos aixís nostres amichs, portant la felicitat per tot y per tots...

Ho traslladèm a tots els *negociants ab el sentiment psíquic del poble*: als dels diaris y setmanaris ateus y republicans, y als dels diaris y setmanaris catòlics y carlins; a tots aquells homes que, tenint la creencia de que una vera opinió popular no existeix, de que'ls dogmas religiosos o polítics són altrés tantas convencions antihumanas qu'ells inventan pera fer masses delirants y no homes lliures y despreocupats, serens y dignes, esclavitzan al poble ab ilusions vanas, quan no l'exploitan. Y ho traslladèm sobre tot als que's dihen catalanistas y volen fer cataianisme per ayals medis que'ns abstenim de calificar.

Catalanisme es llibertat, mes no la llibertat que's predica en certs *meetings* esclavitzant la conciencia popular ab grollers entusiasmes qu'atian als homes contra'ls homes ab un fanatisme africà. ¿No es veritat, senyors oradors del darrers *meetings* anti-catòlic y anti-masònic?

Els quadros qu'en Lluís Graner se proposa enviar als salons de Paris, Munich,

Berlin y Madrid, y que té exposats a Ca'n Parés, han sigut visitats durant las dugas setmanas últimas per gran gentada. Inteligents y profans han desfilat per devant d'ells, analisant els primers las condicions de las obras exposadas y censurant o alabant las facultats del autor, y quedantse'ls segons admirats devant del eximi pintor que ab tanta valentia ataca'ls més difícils procediments y resol els més complicats problemas pictòrichs. Abundan en aquesta exposició las grans telas, essent la de majors dimensions la *Pesca a la encesa*, que no es pas la que'n's plau més ab tot y haver cridat extraordinariament l'atenció del públich.

Al entrar en màquina aquest número no hem rebut encara la critica qu'en Graner se mereix, que devèm al públich, y que hauria fet nostre company en Pujol y Brull si sas moltes ocupacions no li haguessin impedit.

El passat dijous una munió d'amichs de l'Adrià Gual varen obsequiarlo a ca'n Justin ab un dinar, en celebració del èxits obtinguts en la darrera temporada pel «Teatre Intim» qu'ell dirigeix.

Fou una festa agradabilissima en la que hi regnà la expansió propia de la joventut y en que s'evidencià l'entusiasme qu'en Gual ha sabut despertar per la regeneració de la escena catalana.

Tots els concurrents, qu'eran en gran número, l'encoratjaren en sa obra, y ell manifestà son desitj de continuarla ab més entusiasme que may, agraïnt a tots el decidit concurs que li prestavan y pregant que li dispessessin las deficiencias en que havia incorregut y que sens dubte s'aniràn subsanant en lo successiu.

Tan agradable reunió, de la que segurament servarà grat recort en Gual, acabà ab recansa de tots els concurrents, que al separarse quedavan no obstant units pels vincles de l'amistat nascuda al escalf de las dolsas emocions del art.

La «Cooperativa Obrera Catalana», que altrás vegadas ens ha donat ocasió de parlar ab elogi dels treballs qu'en profit de la classe obrera ve realisant, ens invità el passat dissapte a la inauguració dels dos nous establiments que acaba d'obrir, o sian las sucursals números 3 y 4, situadas respectivament al Torrent de l'Olla y a la Travessera de Gracia. Totas dugas són molt importants, y més especialment la situada al Torrent de l'Olla. Això prova que la «Cooperativa» va progressant mercès a las iniciativas y bon zel dels companys de causa que'n són l'ànima.

Avant, donchs, per tan bon camí.

Publicacions rebudas:

El Xaradistich, parodia del drama d'en Rusiñol *El Mislich*, per Joseph Asmarats,

Obreta plena d'acudits estravagants y molts d'ells graciosos. no faltant tampoch gracia a moltas de las situacions, de las que l'autor n'ha tret partit malgrat el peu forsat de la parodia. S'estrenà a Sitges, el passat mes de janer. Preu, 1 ral.

Cu-cull, juguèt còmic en un acte y en prosa, original del mateix autor, y en el que s'hi troban las mateixas qualitats qu'en l'anterior. Estrenat el 8 de desembre de 1903 al teatre Principal de Gracia. Preu, 1 ral.

Germinal, periòdic que veu la llum a Sabadell, de tendencias molt avensadas com pot veures pels paràgrafs que més amunt transcrivim d'un de sos darrers números.

En Patufet, setmanari catalanista barceloni, propi pera las criaturas, a las que's fa agradable per l'amenitat ab que està escrit e ilustrat, preparantlos pera estudiar ab interès y profit las cosas de la terra. N'han sortit fins ara set números.

El Neula, nou setmanari barceloni humorístich, que's presenta ab caràcter ben català, fuhetejant fermament als enemichs de Catalunya. Publica un text interencionadissim y munió de caricaturas, dibuixadas també ab torsa intenció y ab forsa trassa.

Fidel Giró impressor, carrer de Valencia, 233.

TAPAS

pera la enquadernació de JOVENTUT

Se venen soltas a 2'50 pessetas.

L'Administració's cuyda de fer enquadernar las coleccions que se li envihin pel preu de 3 pessetas, compresas tapas y enquadernació.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRAS REGIONES D'ESPAÑA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.